

## زندگی تابناک فرانک فرید و مرگ تدریجی دریاچه ارومیه

آمنه کرمی

مدرسه فمینیستی: «فرانک فرید»، نویسنده، مترجم، از مدافعین حقوق زنان ایرانی، از اعضای بنیانگذار کمپین یک میلیون امضاء و همگرایی جنبش زنان برای طرح مطالبات در فضای انتخابات، روز 12 شهریور 1390، در سه راه امین شهر تبریز به هنگام خرید، توسط نیروهای امنیتی بازداشت شد. خانم فرانک فرید را می توان به جرأت، یکی از زنان مقاوم، سخت کوش، و به معنای واقعی کلمه از «خادمین فرهنگ» این سرزمین نامید که در فضای امنیتی شده ناشی از اعتراضات مردمی به خشک شدن دریاچه ارومیه (که واقعا یک موضوع ملی و به همه ایرانیان مربوط می شود)، و متعاقب موج وسیع اما بی دلیل دستگیریهای اخیر در آذربایجان، جزو صدها نفری است که این روزها زندان تبریز از حضور ناخواسته شان، جای سوزن انداختن نیست. در صورتی که باید مسئولین به جای این همه بازداشت های بی رویه، در صدا و سیما حاضر شوند و به خاطر کم کاری و بی برنامهگی شان که به فاجعه ملی خشک شدن دریاچه ارومیه دارد منجر می شود از ملت ایران و بویژه از مردم آذربایجان عذرخواهی نمایند.

### نگاهی به زندگی فرانک فرید، زنی برجسته در تاریخ معاصر جنبش زنان آذربایجان

نیم قرن پیش به هنگام تولد خانم فرانک فرید در مردادماه 1340 در تبریز، فضای این شهر مثل فضای تهران، ملتهد بود. شور و حال دیگری که بیشتر شامل حال زنان مساوات طلب می شد در این شهر برپا بود. فرهیختگان آذربایجان و مدافعین «حق رای» برای زنان، بسیج شده بودند و شب و روز تلاش می کردند تا افکار عمومی را برای به کرسی نشاندن این حق مسلم برای زنان و داشتن حق رأی برای آنان در مجلس شورای ملی، به تصویب برسانند. وقتی فرانک یک ساله می شود بالاخره «حق رای» برای زنان ایران، در مجلس شورای ملی به تصویب می رسد.

فرانک فرید که در آستانه انقلاب دختری جوان و سرشار از انرژی و شور عدالت خواهی است در سال 1358 دیپلم پایان دوره متوسطه اش را با نمره های عالی از دبیرستان اخذ می کند و با ورود به دانشگاه سراسری تبریز، سرآخر در سال 1361 (چهار پس از انقلاب) ازدواج می کند. ولیکن ازدواج فرانک خانم باعث نمی شود که او نیز همچون بسیاری از دختران ازدواج کرده، عطای فعالیتهای اجتماعی و عدالت خواهانه را به لقاییش ببخشد و خودش را به چهاردیواری خانه و آشپزخانه، محبوس کند. او حتی وقتی صاحب فرزند هم می شود اما باز هم از خدمات فرهنگی اش دوری نمی کند و همچنان خود را به راهی که آگاهانه انتخاب کرده است متعهد می داند.

این فعالیتهای فرهنگی و آگاهی بخشی، شامل چاپ کتابهای شعر و داستانهایش، ترجمه از انگلیسی و خیلی کارهای دیگر را که از همان نیمه دهه 1360 در حوزه زنان آغاز کرده بود تا لحظه دستگیری اش در 12 شهریور امسال، ادامه می دهد.

فرانک فرید در همان ایام نیمه دوم دهه 60 بود که همزمان با فعالیتهای مدنی و مسالمت آمیزش در جنبش زنان تبریز، به نگارش و انتشار متن هایی به زبان تورکی، پرداخت. شخصیت قوی و طبع صبورانه اش دلیل خوبی شده بود که مشکلات عدیده در این راه - بویژه موانع خیلی زیادی که در شهرستانها برای پیشبرد فعالیت های فرهنگی وجود دارد - نتواند او را از ادامه کار، دلسرد و خسته نماید و از پا درآورد.

فعالیتهايش را به شدت ادامه داد تا این که دهه 70 و فضایی که از التهاب جنگ هشت ساله، فاصله گرفته بود، آغاز شد. فرانک خانم نیز فعالیتهای فرهنگی اش را وسعت بخشید و سرودن شعر و انتشار مجموعه شعرهایش را در همین دهه، یک قدم بزرگ جلو برد. و همزمان با انتشار آثارش، بر شعاع خدمات فرهنگی و آگاهی دهنده در حوزه حقوق زنان، افزود. این فعالیتها و ادامه سرودن شعر و نوشتن داستان و انتشار آنها، سرآخر دلیل آن شد که جایزه بهترین شعر در نخستین جشنواره مطبوعات شمالغرب کشور (در بخش شعر تورکی) را نصیب این زن فرهیخته ایرانی کرد. این جایزه در سال 1377 به ایشان اهداء گردید.

فرانک فرید از سال قبل از آن، یعنی در سال 1376 و باز شدن نسبی فضاهای فرهنگی، فعالیتهای فرهنگی و خیرخواهانه اش را دوچندان کرد و در مراسم و نشست های متعدد مربوط به حوزه زنان - مثل مراسم 8 مارس - در چندین نوبت و در سالهای مختلف، به ایراد سخنرانی پرداخت و از حقوق زنان کشور خود دفاع کرد.

در سال 1380 با ورود به رشته «مترجمی زبان انگلیسی» دانشگاه پیام نور تبریز، تحصیل در این رشته را با علاقه ادامه داد و در حین تحصیل، ترجمه متن هایی (مقالات، داستان و شعر در رابطه با حوزه زنان) از انگلیسی به فارسی را آغاز نمود. همزمان با این فعالیتهای فرهنگی، مسئولیت دبیری نخستین کنگره علمی - فرهنگی زنان تبریز در «تالار دکتر مبین» را در سال 1383 بر عهده گرفت. با تمام این مشغله ها و مسئولیت ها، دوره مترجمی

زبان انگلیسی را در سال 1384 با موفقیت پایان رساند.

در پیگیری و ادامه فعالیت‌های فرهنگی اش در مورد حقوق زنان، فرانک فرید از اولین کسانی بود که به کمپین یک میلیون امضا در 5 شهریور 85 پیوست و در برابر موسسه رعد در تهران که قرار بود کمپین اعلام عمومی شود، جزو نخستین اعضای بوده که فرم‌های مربوط به آن کمپین را امضا نموده است.

سرديبيري بخش زنان ماهنامه وزيرن «ديلماج» نيز از مواردی است که نشان می دهد این زن فرهیخته آذربایجانی، همه توانش را در امور خدمات فرهنگی، نثار کرده بوده است. ولیکن دستمزد این همه خدمات فرهنگی اش، این بوده است که حالا در زندان باشد!

فرانک فرید سال بعد، یعنی در سال 1386 برای انتشار کتاب مجموعه داستان کوتاه با عنوان «روای یک ساعته» بصورت گروهی اقدام می کند و دوستانش را هم برای ادامه این کار، تشویق می کند. با اینکه فرانک خانم زبان اصلی اش، تورکی است ولی متن‌هایی که به فارسی ترجمه کرده است واقعا جذاب و روان هستند. برخی از مقالات ایشان در سایت مدرسه فمینیستی چاپ شده است (1)

در سال 1388 وقتی که ائتلاف همگرایی جنبش زنان برای طرح مطالبات در فضای انتخابات می خواهد آغاز بشود فرانک خانم از اولین کسانی است که در مورد ضرورت اجرای این طرح به ایراد سخنرانی پرداخته است و بر پیوستن به کنوانسیون رفع تبعیض علیه زنان پای می فشارد. ایشان در آن ائتلاف با همه توان و تجربه خود، برای رسانیدن صدای مساوات طلبانه زنان به گوش افکار عمومی جامعه از هیچ کوشش و فداکاری، دریغ نوزید و با برگزاری جلسات و دعوت از مردم تبریز برای پیوستن به آن حرکت، از تجربه های خود کمال استفاده را کرد.

همزمان با فعالیت‌هایش در ائتلاف همگرایی جنبش زنان برای طرح مطالبات در فضای انتخابات سال 88، تدارک چاپ نخستین مجموعه شعر کوتاه تورکی اش با نام «یوخودا آیلماق» در همان سال پیگیری کرد و آن را منتشر نمود. سال بعد، یعنی در سال 1389 هم دومین مجموعه شعر تورکی با نام «جیزیق» را به چاپ رساند.

فرانک فرید نوشتن داستان‌های کوتاه تورکی به طور حرفه ای را از سال 1389 آغاز کرده بود و با شوقی زایدالوصف ادامه می داد که در 12 شهریور امسال در سه راه امین شهر تبریز به هنگام خرید، توسط نیروهای امنیتی بازداشت گردید.

## پانویس :

1 . برای دیدن برخی از مقالات فرانک فرید به لینک های زیر در سایت و فیس بوک مدرسه فمینیستی، نگاه کنید:  
نظامی گری و خشونت علیه زنان دو روی سکه "دیگری سازی" / لیوسیندا مارشال / برگردان: فرانک فرید:

[https://www.facebook.com/note.php?note\\_id=10150304134202356](https://www.facebook.com/note.php?note_id=10150304134202356)

فرانک فرید: پیوستن به کنوانسیون رفع تبعیض یکی از موارد قعطنامه کنگره زنان آذربایجان در 1383 بود  
<http://www.feministschool.com/spip.php?article2637>

بنیاد گرایی و خشونت علیه زنان (در دو بخش):

<http://www.feministschool.com/spip.php?article3924>  
<http://www.feministschool.com/spip.php?article4378>

«تبریزی که نمی شناختمش1» / مروری بر دو قدم این ور خط احمدپوری  
<http://www.feministschool.com/spip.php?article4188>

نگاهی به «گرم ها»ی «وفی»!

<http://www.feministschool.com/spip.php?article3254>

چیزهایی درباره ی "الی"

<http://www.feministschool.com/spip.php?article3047>

راهکارهای عملی برای رفع نیازهای زنان آسیب پذیر در اقلیت‌های قومی و نژادی  
<http://www.feministschool.com/spip.php?article4850>

اینجا زانو بزن همشیره  
<http://www.feministschool.com/spip.php?article1056>

زن ستیزی، مردم سالاری؟!  
[www.feministschool.com/spip.php?article3135](http://www.feministschool.com/spip.php?article3135)

8 مارس و زنان آذربایجانی  
<http://www.feministschool.com/spip.php?article317>